

Rapportage Montessori College Nijmegen/Groesbeek

Eindscorelijst

- Onvoldoende
 - Twijfelachtig
 + Voldoende
 ++ Goed

	--	-	+	++
1. Doelstellingen van de school				
1.1 De montessori-doelstellingen zijn helder. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school onderschrijft de doelstellingen van 'Montessorionderwijs in de 21^e eeuw'. De school onderschrijft de doelstellingen van de zes karakteristieken van het vmo. De school heeft daarnaast eigen doelstellingen die passen in het kader van montessori-onderwijs. De doelstellingen worden breed gedragen in de school. 			X	
1.2 De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren. <ul style="list-style-type: none"> De school beschrijft de strategische beleidsontwikkeling. De school beschrijft het onderwijskundig leiderschap. 				X
1.3 De school maakt duidelijk wat de realisatie van de doelstellingen bevordert of belemmert. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school beschrijft ontwikkelingen ten aanzien van de leerlingenpopulatie. De school beschrijft specifieke ontwikkelingen in de positie van de school/stroom. De school beschrijft ontwikkelingen in het personeelsbeleid. 			X	
De montessori doelstellingen zijn voldoende ontwikkeld en uitgewerkt. Norm voldoende: 1.1				
2. Pedagogisch klimaat				
2.1. De omgang tussen de deelnemers van de school (personeel, leerlingen en ouders) is gelijkwaardig, respectvol en gebaseerd op wederzijdse aanspreekbaarheid. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school zorgt voor gelijkwaardigheid en respect tussen alle deelnemers. De school zorgt voor aanspreekbaarheid van leraren, directie en ander personeel. 				X
2.2. De school biedt ruimte aan de ontwikkeling van leerlingen. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school stelt de leerling boven het vak. Leraren en andere medewerkers geven leerlingen feedback op hun gedrag. De school maakt keuzes bij streaming en determinatie die passen in het kader van montessori-onderwijs. De school heeft een aanpak ontwikkeld voor de omgang met verschillen tussen leerlingen (cultuur, bijzondere aanleg of tekorten). De school zorgt voor groepeeringsvormen van leerlingen die het samenwerken bevorderen . 				X

<p>2.3. De leerlingbegeleiding voldoet aan montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school richt het begeleidingssysteem zodanig in dat de leerling centraal staat. • De school richt de begeleiding zodanig in dat de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen voorop staat. • De school zorgt voor een planmatige uitvoering van de begeleiding. • De school zorgt voor een goed onderling afgestemd begeleidingssysteem. 				X
<p>2.4 De school biedt leerlingen contexten waarin verbindingen gelegd worden tussen de school en de buitenwereld.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen krijgen op school ruimte om te oefenen met het leren functioneren in maatschappij ('de school als minimaatschappij'). • Leerlingen gaan gericht naar de buitenwereld: stages, projecten, onderzoek. • Leerlingen werken niet alleen theoretisch, maar ook toepassingsgericht en integreren daardoor kennis en vaardigheden. • De school haalt de buitenwereld naar binnen, bijvoorbeeld door middel van simulaties en aandacht voor de actualiteit en geeft ervaringen van leerlingen van buiten de school een plaats. 				X
<p>Het pedagogisch klimaat voldoet aan montessori criteria</p> <p><i>Norm voldoende: 2.1, 2.2, 2.3</i></p>				
<p><i>3. Didactische uitvoering</i></p>				
<p>3.1 De school vult het leerstofaanbod in volgens montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school bevordert samenhang in leerstofaanbod door horizontale verbindingen tussen vakken. • De school zorgt voor de aansluiting van het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren. • De school bevordert samenwerking tussen vakken. • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in de verhouding tussen lestijd en keuzewerktijd. • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in het vakkenaanbod. 			X	
<p>3.2 De school verdeelt de leertijd volgens montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes voor de dagindeling, de verdeling tussen lestijd en keuzewerktijd en de ordening van leertijd (zoals periodisering). • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes bij specifieke toekenning van uren aan vakken en projecten. 				X
<p>3.3 Leren met hoofd, hart en handen heeft een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school geeft de non-cognitieve vakken een volwaardige plek in het curriculum. • Leraren streven ernaar om bij cognitieve vakken hoofd, hart en handen te verbinden. • Leraren gebruiken en/of ontwikkelen materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsprincipes. • De school heeft een samenhangend programma van vakoverstijgende werkvormen, zoals projecten. 			X	

<p>3.4. Leren kiezen en leren als eigen activiteit hebben een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbijbehorend hulpmateriaal. • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd). • Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid. • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden). • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken. • Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert. • Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan. • Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie). 			X	
<p>3.5 De school is een plek waar leerlingen oefenen in sociaal leren.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De leeromgeving is dusdanig ingericht dat leerlingen elkaar helpen. • Leerlingen oefenen met intentionele samenwerking met daarbij passend materiaal en begeleiding. • Leerlingen werken ook samen met door hen gekozen partners. 			X	
<p>3.6 De toetsing voldoet aan montessori criteria.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van de hoeveelheid toetsen en soorten toetsen. • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het nabespreken van toetsen. • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het herkansen van toetsen. 		X		
<p>3.7 De rapportage voldoet aan montessori criteria.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De rapportage geeft niet alleen een overzicht van resultaten, maar tevens een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen. • Leraren en/of mentoren gebruiken de rapportage als reflectieinstrument voor leerlingen. 			X	
<p>3.8 De school leert leerlingen reflecteren over hun werk en werkaanpak.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leraren en mentoren beschikken over materiaal waarmee zij leerlingen leren reflecteren. • Leerlingen voeren reflectiegesprekken. 			X	
<p>De didactische uitvoering voldoet aan montessori criteria</p> <p><i>Norm voldoende: 3.3, 3.4, 3.5, 3.7, 3.8</i></p>				
<p>4. Opbrengsten</p>				
<p>4.1 De school verantwoordt de leerresultaten van de leerlingen.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school bewaakt en documenteert de leerresultaten. • De school bewaakt en documenteert gegevens over instroom, doorstroom en uitstroom. 			X	

<p>4.2 De school verantwoordt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school benoemt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen. • De school onderzoekt systematisch of brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen gehaald worden. 			X	
<p>De opbrengsten worden verantwoord.</p> <p><i>Norm voldoende 4.2</i></p>				
<p>5. Organisatie</p>				
<p>5.1 Leerlingen hebben een aantoonbare inbreng in de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen hebben invloed op pedagogisch/didactisch gebied. • Leerlingen hebben invloed in de organisatie. • Leerlingen beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en leerlingenraad. 			X	
<p>5.2 Ouders hebben een aantoonbare inbreng in de school.</p> <p><i>Indicatoren</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ouders hebben een vastgelegde mate van invloed op pedagogisch/didactisch gebied en in de organisatie. • Ouders beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en ouderraad. 			X	
<p>5.3 Het personeel is actief betrokken bij de organisatie van de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Medewerkers hebben invloed op het beleid, zowel formeel (rechten en beslissingsbevoegdheden) als informeel. • Medewerkers werken in verschillende werkverbanden systematisch aan schoolontwikkeling • De schoolleiding bevordert teamvorming en een positieve schoolcultuur onder medewerkers. • De schoolleiding besteedt aandacht aan open communicatielijnen met en tussen medewerkers. 				X
<p>De organisatie voldoet aan montessori criteria</p> <p><i>Norm voldoende: 5.1, 5.2, 5.3</i></p>				
<p>6. Deskundigheid</p>				
<p>6.1 De school heeft een aannamebeleid gericht op montessori kwaliteiten</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school maakt in de sollicitatieprocedure actief gebruik van stukken waarin montessori-onderwijs beschreven wordt. • Nieuwe docenten worden in de school begeleid bij het ontwikkelen van hun competenties als montessoridocent. 				X
<p>6.2 Docenten en directie die vanaf 2010 in vaste dienst komen hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd.</p> <p>Voor nieuwe scholen: alle docenten hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd.</p>	<p>Voldaan</p>			

<p>6.3 De montessori deskundigheid van het docententeam wordt voldoende onderhouden.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school onderneemt activiteiten ten behoeve van de montessori professionalisering van individuele docenten en teams. • De school stelt in functionerings- en beoordelingsgesprekken montessoridoelen en -vaardigheden aan de orde. 				X
<p>Het docententeam is montessori deskundig.</p> <p>Norm voldoende: 6.2, 6.3</p>				

Eindbeoordeling	
Verlengen erkenning	Alle standaarden voldoende

Visitatie uitgevoerd op 14, 15 en 16 maart 2017
 Visitatiecommissie:
 Benno Elsen (voorzitter)
 Vera Arents (basisonderwijs, ASVO, Amsterdam)
 Julles Jansen (IVKO, Amsterdam)
 Natascha Pijl (Vaklyceum, Groningen)
 Michael Rubinstein (ambtelijk secretaris)

Rapportage

Inleiding

Bij de visitatie van het Montessori College ging het om verlenging van de erkenning als montessorischool. Deze visitatie was de eerste waarbij de hele school in één visitatie werd bekeken en beoordeeld.

Zelfevaluatie

Het schrijven van een zelfevaluatie voor een school met zoveel verschillende afdelingen was een flinke en ingewikkelde klus. De visitatiecommissie vond de zelfevaluatie goed leesbaar en bruikbaar voor de visitatie. Bij de zelfevaluatie werden aanvullende documenten aangeleverd, deels heel verhelderend. Er ontbraken wel enige relevante documenten; deze werden tijdens de visitatie alsnog aangereikt.

De commissie vond de zelfevaluatie ietwat wisselend in de mate van zelfkritiek. Evaluatie en verbeterplannen waren bij tamelijk veel standaarden onvoldoende uitgewerkt – dit leek te wijzen op een aandachtspunt voor de school in het werken met de PDCA cyclus.

Het stuk gaf het beeld van een actieve en innovatieve school en dat maakte nieuwsgierig naar de praktijk.

Lesbezoek

Voor wat betreft het lesbezoek tijdens deze visitatie het volgende. Vanwege de omvang van de school bezocht de visitatiecommissie meer dan 60 lesdelen. Lesbezoeken vonden zowel in Nijmegen als in Groesbeek plaats en de commissie bezocht zoveel mogelijk verschillende vakken en leerjaren. Ook werden coachuren, begeleidingslessen, lessen in de talentgebieden en werkplantijd bezocht. Al met al was dit een rijk palet aan onderwijsvormen. De bevindingen uit het lesbezoek worden in dit verslag verwerkt in de standaarden waar zij bij horen.

1. Doelstellingen van de school

1.1

De montessori-doelstellingen zijn helder.

Indicatoren:

- De school onderschrijft de doelstellingen van 'Montessorionderwijs in de 21^e eeuw'.
- De school onderschrijft de doelstellingen van de zes karakteristieken van het vmo.
- De school heeft daarnaast eigen doelstellingen die passen in het kader van montessori-onderwijs.
- De doelstellingen worden breed gedragen in de school.

De school voldoet aan deze standaard.

Voor een grote school met verschillende locaties en onderwijstypes is het des te meer noodzakelijk de doelstellingen helder vast te leggen. Het Montessori College heeft dit gedaan in vier kernwaarden die zowel voor het onderwijs als voor de organisatie richtinggevend zijn en goed passen in montessorionderwijs.

Wel blijkt uit de zelfevaluatie en andere documenten dat er naast deze kernwaarden nog tal van andere doelstellingen geformuleerd worden. Het gevaar daarvan is dat minder duidelijk wordt waar de focus ligt.

Ten aanzien van de het expliciet onderschrijven van doelen van de NMV en het VMO geldt dat veel hier impliciet blijft. Zo worden de VNO karakteristieken bekend veronderstelt, maar er wordt niet structureel op gestuurd.

Dat neemt niet weg dat overduidelijk is dat alle betrokkenen de school beleven als een montessorischool en de door de school geformuleerde doelen omarmen.

1.2

De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren.

Indicatoren:

- De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren.
- De school beschrijft de strategische beleidsontwikkeling.
- De school beschrijft het onderwijskundig leiderschap.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

In de zelfevaluatie wordt de strategische beleidsontwikkeling beschreven aan de hand van pedagogische doelen en de ontwikkeling van de kernteams.

In het onderwijskundig leiderschap is de achtbaan het belangrijkste proces. Daarin nemen de kernteams een belangrijke positie in. Wanneer op de werkvloer problemen geconstateerd worden, worden die opgepakt en komen in de achtbaan. Omgekeerd worden vraagstukken die de schoolleiding signaleert ook weer doorgespeeld naar de kernteams. Recente voorbeelden uit de achtbaan zijn het stimuleren van BYOD en het versterken van de feedbackcultuur. De coördinatoren van de kernteams hebben een sleutelpositie en overleggen frequent met de schoolleiding.

Deze werkwijze wordt door schoolleiding en team hoog gewaardeerd. Aandachtspunt is het volgen van de processen en het borgen van de resultaten. Op dit punt is nog ruimte voor verbetering opdat op de werkvloer niet het gevoel ontstaat dat inspanningen tevergeefs zijn geweest.

1.3

De school maakt duidelijk wat de realisatie van de doelstellingen bevordert of belemmert.

Indicatoren:

- De school beschrijft ontwikkelingen ten aanzien van de leerlingenpopulatie.
- De school beschrijft specifieke ontwikkelingen in de positie van de school/stroom.
- De school beschrijft ontwikkelingen in het personeelsbeleid.

De school voldoet aan deze standaard.

Ten aanzien van de concurrentiepositie noemt de schoolleiding de school in Nijmegen als een 'sterk merk'. In Groesbeek is dat door krimp in de regio minder het geval, maar daar neemt de vestiging zelf het initiatief in het zoeken naar samenwerking met andere instellingen.

In de zelfevaluatie wordt de leeftijdsopbouw van het team als tamelijk oud beschreven. De school heeft daaraan personeelsbeleid gekoppeld. Dat de school opleidingsschool is, zorgt voor een goede uitgangspositie in het verjongingsproces.

2. Pedagogisch klimaat

2.1.

De omgang tussen de deelnemers van de school (personeel, leerlingen en ouders) is gelijkwaardig, respectvol en gebaseerd op wederzijdse aanspreekbaarheid.

Indicatoren:

- De school zorgt voor gelijkwaardigheid en respect tussen alle deelnemers.
- De school zorgt voor aanspreekbaarheid van leraren, directie en ander personeel.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

In beide vestigingen viel de rustige en gemoedelijke sfeer op, zowel tijdens de lessen als bij het wisselen van lokalen en in de pauzes.

Uit de panelgesprekken kwam naar voren dat het partnerschap tussen school, leerlingen en ouders in alle gremia als zodanig wordt ervaren. Gelijkwaardigheid staat voorop in de respectvolle omgang binnen en tussen alle geledingen. Leerlingen en ouders voelen zich gezien, gehoord en serieus genomen.

Indien er problemen zijn, bijvoorbeeld met pestgedrag, wordt er meestal adequaat opgetreden.

De school toetst deze principes regelmatig in tevredenheidsonderzoeken waarin met name ook het schoolklimaat en de veiligheid getoetst worden aan de praktijk.

In de onderbouw bespreken mentoren deze thema's met hun klas en laten leerlingen ook ervaren welk gedrag er van hen verwacht wordt in de omgang met elkaar. Zij doen dat ook door de samenstelling van tafelgroepjes regelmatig te veranderen.

De mentoren spreken regelmatig met ouders *en* leerlingen. Daardoor zijn de lijnen kort en kan er ook vrij direct ingegrepen worden als daar aanleiding toe is. Leerlingen en ouders ervaren de aanspreekbaarheid van de mentoren en docenten dan ook als laagdrempelig.

2.2.

De school biedt ruimte aan de ontwikkeling van leerlingen.

Indicatoren:

- De school stelt de leerling boven het vak.
- Leraren en andere medewerkers geven leerlingen feedback op hun gedrag.
- De school maakt keuzes bij streaming en determinatie die passen in het kader van montessorionderwijs.
- De school heeft een aanpak ontwikkeld voor de omgang met verschillen tussen leerlingen (cultuur, bijzondere aanleg of tekorten).
- De school zorgt voor groeieringsvormen van leerlingen die het samenwerken bevorderen .

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

Leerlingen kunnen binnen het lesaanbod in de onderbouw niveaukeuzes maken of binnen kaders een individuele leerlijn volgen.

De afgelopen jaren is veel tijd en energie besteed aan het uitwerken van een eigen pedagogisch-didactisch concept voor het vmbo zodat de vmbo-leerlingen bij hen passend montessorionderwijs krijgen.

Er is aandacht voor de brede ontwikkeling van de leerlingen in de lessen en bij andere activiteiten. Docenten geven leerlingen overwegend positieve feedback op gedrag en leerproces. Leren van wat je doet en ruimte voor ontwikkeling zijn hierbij de leidende principes. In Groesbeek gebruiken docenten hiervoor de methodiek van het didactisch coachen. Dit heeft de eenheid van het pedagogisch handelen bevorderd.

2.3.

De leerlingbegeleiding voldoet aan montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school richt het begeleidingssysteem zodanig in dat de leerling centraal staat.
- De school richt de begeleiding zodanig in dat de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen voorop staat.
- De school zorgt voor een planmatige uitvoering van de begeleiding.
- De school zorgt voor een goed onderling afgestemd begeleidingssysteem.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

In de loop der jaren is de school toegegroeid naar een model waarin het mentoraat in onder- en bovenbouw en op het vmbo verschillende accenten heeft gekregen.

Het gekozen mentoraat in de havo/vwo bovenbouw werkt naar tevredenheid. Ouders vonden het een mooi systeem en zeiden dat de mentoren voor hen zeer toegankelijk waren.

In de onderbouw is er veel aandacht voor gesprekken met leerlingen. Mentoren stemmen onderling hun programma af.

In Groesbeek is het onderbouwmentoraat heel intensief: mentoren zien hun leerlingen aan het begin en aan het einde van iedere dag. Ouders waren vol lof over dit systeem. Ook leerlingen waren positief; 'Het is wel een fijn begin van de dag,' zei een van hen.

Mentoren ervaren de communicatie met vakdocenten als heel compleet, waardoor ze goed zicht hebben op hun leerlingen en hen indien nodig ook op maat kunnen bedienen, eventueel in overleg met het zorgteam. De commissie hoorde mooie voorbeelden op dit gebied.

Het werken met leerlingen in het kader van Passend Onderwijs wordt ondersteund door de zorgstructuur. Docenten gaven wel dat het op maat bedienen van instromende leerlingen met een steeds diversere en complexere problematiek soms in de lessituatie problemen veroorzaakt. Voor Groesbeek geldt in het bijzonder dat deze locatie gezien kan gaan worden als zorglocatie. Er wordt dan wel erg veel van docenten gevraagd. Dat is een aandachtspunt voor de school.

2.4

De school biedt leerlingen contexten waarin verbindingen gelegd worden tussen de school en de buitenwereld.

Indicatoren:

- Leerlingen krijgen op school ruimte om te oefenen met het leren functioneren in maatschappij ('de school als minimaatschappij').
- Leerlingen gaan gericht naar de buitenwereld: stages, projecten, onderzoek.
- Leerlingen werken niet alleen theoretisch, maar ook toepassingsgericht en integreren daardoor kennis en vaardigheden.
- De school haalt de buitenwereld naar binnen, bijvoorbeeld door middel van simulaties en aandacht voor de actualiteit en geeft ervaringen van leerlingen van buiten de school een plaats.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

De school besteedt ruim aandacht aan het leggen van verbindingen met de buitenwereld. De commissie zag en hoorde een aantal voorbeelden hiervan. Niet alleen de actualiteit - tijdens de visitatie specifiek de verkiezingen - was waarneembaar, ook worden cultuur, burgerschap en religie in excursies en projecten onder de aandacht van de leerlingen gebracht. Leerlingen organiseren in dit kader ook zelf activiteiten binnen en buiten de school, bezoeken musea en voorstellingen en gaan op reis.

3. Didactische uitvoering

3.1

De school vult het leerstofaanbod in volgens montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school bevordert samenhang in leerstofaanbod door horizontale verbindingen tussen vakken.
- De school zorgt voor de aansluiting van het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren.
- De school bevordert samenwerking tussen vakken.
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in de verhouding tussen lestijd en keuzewerktijd.
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in het vakkenaanbod.

De school voldoet aan deze standaard.

De school heeft zowel voor havo/vwo als voor vmbo keuzes gemaakt gebaseerd op montessori uitgangspunten. Dat heeft geleid tot een rijk aanbod voor leerlingen. Voorbeelden hiervan zijn de alle langer bestaande college- en begeleidingslessen voor de havo/vwo bovenbouw en de coachuren, de talentgebieden en (nu nog alleen in Groesbeek) de werkplantijd voor het vmbo.

Door de invoering van dit aanbod, lijkt het alsof de keuzewerktijd enigszins in het luchtledige is komen te hangen. Wellicht is de noodzaak ervan achterhaald. In de beeldvorming vallen woorden als 'verlengde pauze'.

De invulling van de verschillende soorten uren wordt verder bij 3.4 besproken.

Docenten vinden dat door het nieuwe vmbo-model er meer samenhang in de vaksecties is gekomen. Dit heeft een goede invloed gehad op het bewaken en ontwikkelen van doorlopende leerlijnen. Wel geven docenten aan dat in het sectieoverleg te weinig aandacht wordt besteed aan het specifiek uitwerken van montessorididactiek.

3.2

De school verdeelt de leertijd volgens montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes voor de dagindeling, de verdeling tussen lestijd en keuzewerktijd en de ordening van leertijd (zoals periodisering).
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes bij specifieke toekenning van uren aan vakken en projecten.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

Het bij 3.1 beschreven brede aanbod leidt tot veel afwisseling. Met name in het vmbo zijn leertijd en dagindelingen ontworpen die goed passen bij het type leerlingen.

Een verbeterpunt is de intekening voor de begeleidingslessen en keuzewerktijd. Dat verloopt nu rommelig. Er zijn wel initiatieven gestart om dit te verbeteren.

3.3

Leren met hoofd, hart en handen heeft een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.

Indicatoren:

- De school geeft de non-cognitieve vakken een volwaardige plek in het curriculum.
- Leraren streven ernaar om bij cognitieve vakken hoofd, hart en handen te verbinden.
- Leraren gebruiken en/of ontwikkelen materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsprincipes.
- De school heeft een samenhangend programma van vakoverstijgende werkvormen, zoals projecten.

De school voldoet aan deze standaard.

Het aanbod van de school en de gevarieerde dagindeling leiden ertoe dat hoofd, hart en handen in de dag terugkomt.

Vooraf op het vmbo zag de commissie lesmateriaal waarin hoofd, hart en handen met elkaar verbonden worden, bijvoorbeeld bij de talentkaarten en de werkplannen. Daarin is ook aandacht voor verschillende verwerkingsprincipes.

Bij de cognitieve vakken in de havo/vwo bovenbouw is het verbinden van hoofd, hart en handen veel minder goed terug te zien. De lessen van 70 minuten bieden veel ruimte voor variatie. Docenten gaven in panelgesprek goede voorbeelden uit hun eigen praktijk; bij het lesbezoek zag de commissie echter veel minder terug van deze karakteristiek.

3.4.

Leren kiezen en leren als eigen activiteit hebben een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.

Indicatoren:

- Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbijbehorend hulpmateriaal.
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd).
- Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid.
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden).
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken.
- Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert.
- Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan.

- Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie).

De school voldoet aan deze standaard.

Keuze en kader

Zoals in 3.1. en 3.2 beschreven is er een breed aanbod voor leerlingen waaruit ze zelf keuzes kunnen maken. Zo kunnen ze kiezen naar welke begeleidingsuren ze gaan, welke talentkaarten ze kiezen, wat voor werkplanopdracht ze willen maken.

In reguliere vakken kunnen leerlingen minder keuzes maken, met name in de avo-vakken. De planners bepalen wat leerlingen moeten doen, al kunnen zij er wel enigszins van afwijken. 'De kaders zijn van elastiek,' zei een docent.

Leerlingen werken vooral op één niveau, soms ook in niveaugroepen. De verwerking van materiaal is vooral uniform. In de onderbouw bestaat de mogelijkheid gedifferentieerd te toetsen.

Lesvormen

De visitatiecommissie zag in de 60 lesdelen die zij bezocht verschillen tussen de afdelingen.

In havo/vwo werd veel frontaal lesgegeven; leerlingen konden daarnaast zelfstandig werken. De instructie was behoorlijk gesloten. Dat viel de commissie op, maar komt mogelijk door het format van collegelessen naast begeleidingsuren. De collegelessen bevatten soms erg veel informatieoverdracht. De commissie zag veel variatie in werkvormen.

Op het vmbo in Nijmegen was het aandeel zelfstandig werken groter.

In Groesbeek lag de verhouding tussen zelfstandig werken en frontaal interactief lesgeven ongeveer gelijk.

Docenten

Instructie bestond vaak uit een eigen verhaal naast uitleg bij de methode. Docenten gebruikten methodes, regelmatig ook eigen hulpmateriaal, soms ter aanvulling van de methode.

De commissie zag actieve docenten in docentgestuurde lessen. De structuur van de les was duidelijk voor leerlingen. Er is een goede betrokkenheid van leerlingen, bij vmbo soms iets wisselend. Bij de collegelessen kan effectief meer gebruik gemaakt worden van de onderwijstijd.

Interventies van docenten waren veelvormig. Opvallend genoeg was er veel reproductief materiaal bij h/v.

Begeleidingslessen

Bij de begeleidingslessen waren leerlingen heel open en betrokken en activeerden docenten hen veel en goed.

Coachuren

De vmbo coachuren hadden verschillende invullingen, zoals zelf werken aan rekenen/taal, presentaties van werkplanopdrachten met tips/tops van medeleerlingen, werken aan de talentkaarten.

Werkplantijd

In de werkplantijd in Groesbeek zag de commissie in een grote ruimte 50 leerlingen aan het werk met hun eigen plan, waarbij ze gesteund werden door een stappenplan en door in het lokaal aanwezige experts.

Werkomgeving

In Nijmegen staan lokalen veelal busopstellingen, die soms wel voor samenwerken worden gebruikt. De commissie vond de lokalen als voorbereide omgeving wat 'nikserig' en niet zo uitnodigend voor verschillende werkvormen. Misschien moet de school nog in de gebouwen groeien? Het zijn in ieder geval mooie lichte gebouwen met een prima werksfeer.

De locatie Groesbeek had in vergelijking tot de vorige visitatie een flinke opknapbeurt ondergaan en zag er fris en licht uit.

Conclusie

Samenvattend zet de school duidelijke kaders neer met daarbinnen keuzemogelijkheden. Die zitten vooral in de eigen invullingen van uren die de school gemaakt heeft. De visitatiecommissie was er zonder meer enthousiast over.

Over de invulling van avo-lessen was minder enthousiasme. Er zijn altijd impliciete basisprincipes over het invullen van lessen geweest, zo vertelden docenten. In sommige teams worden die nu wel meer expliciet gemaakt met een lesstramien en bijvoorbeeld standaard activeren van voorkennis. Dat kan wellicht op termijn voor meer kleur in de nu wat bleke lessen zorgen. Met uren van 60 en in havo/vwo zelfs 70 minuten is dat zeker mogelijk.

3.5

De school is een plek waar leerlingen oefenen in sociaal leren.

Indicatoren:

- De leeromgeving is dusdanig ingericht dat leerlingen elkaar helpen.
- Leerlingen oefenen met intentionele samenwerking met daarbij passend materiaal en begeleiding.
- Leerlingen werken ook samen met door hen gekozen partners.

De school voldoet aan deze standaard.

Samen werken komt veel voor. Dat wordt ook bevorderd door de keuzes die leerlingen kunnen maken om bijvoorbeeld samen naar een begeleidingsles of keuzewerktijd te gaan.

Docenten kunnen soms beter gebruik maken van de heterogene groep in hun lokaal, bijvoorbeeld door in begeleidingslessen onderlinge hulp van leerlingen meer te sturen. Intentioneel samenwerken komt voor in projecten, onderzoeken, de talentkaarten en praktische opdrachten. In gewone lessen zag de visitatiecommissie het wat meer terug op het vmbo dan in de havo/vwo-afdeling.

In het tutorleren krijgt onderlinge hulp structuur en inhoud. Dit succesvolle project wordt doorgezet naar het vmbo. Vormen van tutorleren worden ook al gebruikt bij het havo/vwo profielwerkstuk.

3.6

De toetsing voldoet aan montessori criteria.

Indicatoren:

- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van de hoeveelheid toetsen en soorten toetsen.
- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het nabespreken van toetsen.
- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het herkansen van toetsen.

De school voldoet niet aan deze standaard.

Op het gebied van toetsing lijkt de school zoekend. Er wordt tamelijk veel en voornamelijk schriftelijk getoetst. In de woorden van een docent: 'We geven nu cijfers om daar zekerheid aan te ontleen.' Docenten gaven tevens aan dat leerlingen toetsdruk ervaren.

Een recent georganiseerde studiedag was met name bedoeld om het proces van nadenken over toetsing op gang te brengen. Het is nog te vroeg voor een uitgewerkte visie en daaraan gekoppeld plan. Wel is duidelijk dat docenten minder willen toetsen en de toetsen meer willen inzetten om de ontwikkeling van leerlingen te stimuleren. Er zijn in de onderbouw ruime mogelijkheden voor herkansingen, maar er wordt geen eenduidig beleid in gevoerd.

3.7

De rapportage voldoet aan montessori criteria.

Indicatoren:

- De rapportage geeft niet alleen een overzicht van resultaten, maar tevens een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen.
- Leraren en/of mentoren gebruiken de rapportage als reflectieinstrument voor leerlingen.

De school voldoet aan deze standaard.

De rapportage geeft nauwelijks een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen. De opmerkingen op het rapport zijn soms karig (vinden leerlingen). Er is op dit gebied te weinig sprake van een eenduidige aanpak. De aanpak van Groesbeek, waarbij alleen de mentor een commentaar schrijft, is wellicht een goede basis om meer eenduidigheid en diepgang in feedback te bereiken.

Ook de omgang met het rapport verschilt: van alleen uitdelen tot uitgebreid bespreken. Het bespreken van het rapport in driehoeksgesprekken wordt door ouders hoog gewaardeerd.

Aanbevelingen

Zorg in ieder geval binen de verschillende afdelingen voor een eenduidige aanpak in de rapportage met daarin aandacht voor ontwikkelingsgerichte feedback. Maak ook afspraken over de wijze van bespreking van het rapport met leerlingen en ouders.

3.8

De school leert leerlingen reflecteren over hun werk en werkaanpak.

Indicatoren:

- Leraren en mentoren beschikken over materiaal waarmee zij leerlingen leren reflecteren.
- Leerlingen voeren reflectiegesprekken.

De school voldoet aan deze standaard.

Mentoren konden goede voorbeelden geven van reflecteren met leerlingen, zoals leerlingen laten opschrijven wat belangrijk is voor de rapportvergadering en evalueren aan het eind van de les. Ook het ontwikkelen van de eigen rubric en de training didactisch coachen hebben een impuls gegeven aan het reflecteren. Daarvan kan ook olievlekwerking uitgaan binnen de school.

4. Opbrengsten

4.1

De school verantwoordt de leerresultaten van de leerlingen.

Indicatoren:

- De school bewaakt en documenteert de leerresultaten.
- De school bewaakt en documenteert gegevens over instroom, doorstroom en uitstroom.

De school voldoet aan deze standaard.

De school heeft als concreet leerdoel geformuleerd tot de beste 40% scholen te willen behoren. De leerresultaten worden goed gedocumenteerd en de idu cijfers worden gebruikt voor kwaliteitsverbetering. Leerresultaten komen systematisch aan de orde in kernteams en vakgroepen.

De KIOSC aanpak leidt tot meer grip op leerlingen van 4havo die uit dreigen te vallen en zal ook breder in de school ingezet worden.

4.2

De school verantwoordt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.

Indicatoren:

- De school benoemt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.
- De school onderzoekt systematisch of brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen gehaald worden.

De school voldoet aan deze standaard.

In de zelfevaluatie geeft de school aan dat aandacht voor de brede ontwikkelingsdoelen een verbeterpunt is. De visitatiecommissie was verbaasd te merken dat de door het VMO gezamenlijk geformuleerde brede ontwikkelingsdoelen niet bekend zijn bij de docenten. Wel wordt er op verschillende manieren en in verschillende gremia gewerkt aan denken over brede ontwikkeling. Impliciet komt het bijvoorbeeld in kernteams ter sprake. Ouders gaven voorbeelden van brede doelen die zij in de praktijk van de school herkennen.

Al met al zijn er wel allerlei beelden, maar wordt brede ontwikkeling niet systematisch inzichtelijk gemaakt.

Aanbeveling

Gebruik de VMO rubric over brede ontwikkelingsdoelen als uitgangspunt voor het meer systematisch benoemen van de doelen en ontwikkel een systematiek om te onderzoeken of deze doelen ook daadwerkelijk gehaald worden.

5. Organisatie

5.1

Leerlingen hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren:

- Leerlingen hebben invloed op pedagogisch/didactisch gebied.
- Leerlingen hebben invloed in de organisatie.
- Leerlingen beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en leerlingenraad.

De school voldoet aan deze standaard.

In Nijmegen sprak de commissie slechts met een kleine groep leerlingen. Zij konden geen duidelijk beeld geven van hun effectieve invloed op het beleid. De opzet van de leerlingenraden maakte op de commissie een goede indruk.

Leerlingen uit Groesbeek hebben een korte lijn naar de locatiedirecteur. Zij konden wel een aantal concrete voorbeelden noemen van voorstellen die zij gedaan hadden en wat voor vervolg deze hadden gekregen.

De mate van invloed van leerlingen op pedagogisch-didactisch gebied is voor de commissie niet helemaal duidelijk geworden. Er worden wel leerlingen enquêtes afgenomen, maar hoe deze een vervolg krijgen heeft de commissie niet uitvoerig bevraagd.

5.2

Ouders hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren:

- Ouders hebben een vastgelegde mate van invloed op pedagogisch/didactisch gebied en in de organisatie.
- Ouders beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en ouderraad.

De school voldoet aan deze standaard.

Via MR en ouderraden hebben ouders invloed op de organisatie. Het sleutelwoord is 'vertrouwen'. Er wordt open gecommuniceerd zonder dubbele agenda. De ouders voelen zich gehoord en serieus genomen.

Communicatie met de school verloopt in het algemeen naar tevredenheid, zowel naar de school toe als vanuit de school naar ouders. Desondanks blijft de communicatie voor hen een aandachtspunt: wat er wordt gecommuniceerd, via welk kanaal en met welke reactiesnelheid.

5.3

Het personeel is actief betrokken bij de organisatie van de school.

Indicatoren:

- Medewerkers hebben invloed op het beleid, zowel formeel (rechten en beslissingsbevoegdheden) als informeel.
- Medewerkers werken in verschillende werkverbanden systematisch aan schoolontwikkeling
- De schoolleiding bevordert teamvorming en een positieve schoolcultuur onder medewerkers.
- De schoolleiding besteedt aandacht aan open communicatielijnen met en tussen medewerkers.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

Zoals eerder gememoreerd bij 1.2 vormen de kernteams een belangrijke schakel in het beleid. De kernteams en de erbij behorende achtbaan procedure bestaan intussen al lang en zijn ingeslepen in het gedrag van team en schoolleiding.

Na eerdere kritiek op het niet goed evalueren en afronden wordt nu in de kernteamplannen werken volgens de PDCA-cyclus expliciet gemaakt.

In het nieuwe gebouw in Nijmegen zijn teams samengevoegd. Dat was niet eenvoudig maar zeker door inhoudelijk aan de slag te gaan met het programma LeerKracht zijn de contacten onderling gemakkelijker geworden. In de communicatie wordt steeds het informele karakter benadrukt: 'De wandelgangen werken erg goed.'

6. Deskundigheid

6.1

De school heeft een aannamebeleid gericht op montessori kwaliteiten.

Indicatoren:

- De school maakt in de sollicitatieprocedure actief gebruik van stukken waarin montessori-onderwijs beschreven wordt.
- Nieuwe docenten worden in de school begeleid bij het ontwikkelen van hun competenties als montessoridocent.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

Als erkende opleidingsschool bezit de school een goede infrastructuur voor de begeleiding van studenten en deze is doorgetrokken naar de begeleiding van nieuwe docenten. De commissie sprak met een klein aantal nieuwe docenten. Zij waren tevreden over de begeleiding, die onder meer bestaat uit een cursus, coaching, videobegeleiding en lesbezoeken. Een van hen noemde het 'een warm bad'.

6.3

De montessori deskundigheid van het docententeam wordt voldoende onderhouden.

Indicatoren:

- De school onderneemt activiteiten ten behoeve van de montessori professionalisering van individuele docenten en teams.
- De school stelt in functionerings- en beoordelingsgesprekken montessoridoelen en -vaardigheden aan de orde.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

In de gesprekkencyclus komen montessoridoelen en -vaardigheden terug, zowel in de voorbereiding als in het gesprek zelf. Montessori professionalisering komt op allerlei manieren aan de orde, zowel via interne studiedagen als extern via de Montessori Academie.

Tot slot

Bij de visitatie was de commissie bij voorbaat benieuwd hoe het rijke aanbod zich zou verhouden tot de pedagogische en didactische visie en methodiek op de werkvloer. Mede omdat de school niet zo expliciet aansluiting met NMV en VMO doelen voorop stelt, leek het risico te bestaan dat de school teveel alleen een structuur biedt en te weinig doorleefd montessorionderwijs. Gelukkig was de praktijk anders: het Montessori College liet zich juist ook sterk kennen als een school met montessori pedagogiek die door alle betrokkenen ervaren wordt.

De visitatiecommissie was met name onder de indruk van de nieuwe invulling van het vmbo, waarin juist montessori pedagogiek en didactiek knap verbonden worden. In de havo/vwo afdeling zag de commissie eveneens mooie voorbeelden, met name in de begeleidingslessen. In didactisch opzicht, met name in de collegelessen, is die afdeling nog enigszins zoekend.

Wellicht helpt in die zoektocht als het Montessori College zich meer verbindt met de andere VMO-scholen. De school heeft de neiging om zelf het wiel uit te vinden ook als dat niet nodig is, zoals bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van brede ontwikkelingsdoelen.

De visitatiecommissie feliciteert de school met het zeer positieve resultaat van de visitatie en wenst haar veel succes bij de verdere ontwikkeling. Een woord van dank gaat uit naar de school voor de gastvrije ontvangst en naar de deelnemers aan de panelgesprekken voor hun openheid.

Benno Elsen (voorzitter)
Vera Arents (basisonderwijs, ASVO, Amsterdam)
Natascha Pijl (Montessori Vaklyceum Groningen)
Jules Jansen (IVKO, Amsterdam)
Michael Rubinstein (ambtelijk secretaris)